

Naturvärdesinventering vid Trädgårdsmästeriet i Söderköpings kommun 2024

Örnborg Kyrkander
Biologi & Miljö AB

Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB

www.ornborgkyrkander.se

Rapport 2024:712

2024-09-02

Framsida: Strandkanten mellan Storån och reningsverket.
Klibbalen som står främst är värdeelement nr 9.

Utförare: Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB

Org. nr. 556782-8818

Projektansvarig: Britta Lidberg

Kontaktuppgifter: info@ornborgkyrkander.se

Handläggare: Britta Lidberg (förarbete, fältinventering, rapport)

Granskad av: Jonas Örnborg

Foto: Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB (upphovsrätt Örnborg Kyrkander)

Internt projektnamn: 712 – Trädgårdsmästeriet NVI Söderköping 2024

Beställare: Söderstaden i Östergötland AB

Beställarens org. nr.: 556668-1929

Uppdragsgivarens ombud: Olof Pelo

Kontaktuppgifter: olof.pelo@edbygg.se

Rapporten refereras: Lidberg, B. & Örnborg, J. 2024. Naturvärdesinventering vid Trädgårdsmästeriet i Söderköpings kommun 2024. (No. 712). Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB.

Sammanfattning

Söderstaden tillsammans med Söderköpings kommun arbetar med en detaljplan för en tomt benämnd Trädgårdsmästeriet belägen mellan Göta kanal och Storån i nordöstra delen av Söderköpings tätort. För att utreda påverkan på markbundna naturvärden i området har Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB genomfört en naturvärdesinventering i det aktuella området som omfattar ca 2,1 ha.

Naturvärdesinventeringen har gjorts enligt SS 199000:2023, med kartläggningstypen *NVI detalj* och med tillägget fördjupad inventering av *invasiva främmande kärlväxter*. Vid fältinventeringen har extra fokus lagts på notering av skyddsvärda fågelarter.

Det aktuella inventeringsområdet består av tre delområden som är helt olika i karaktär. I västra delen är ett gammalt reningsverk med byggnader och dammar och i östra delen är rester av vad som får förmodas ha varit en handelsträdgård. Resten av inventeringsområdet, det vill säga de centrala delarna och strandkanten mot Storån samt en remsa längs inventeringsområdets östra gräns, är bevuxna med lövträd och -buskar och övrig hög vegetation.

Inventeringsområdet berörs inte av något områdesskydd förutom eventuellt strandskydd. Strax norr om området, som minst ca 60 meter från inventeringsområdet, finns Natura 2000-området Ramunderberget.

Naturvärdesinventeringen resulterade i två identifierade naturvärdesbiotoper med förhöjda naturvärden. Den ena av naturvärdesbiotoperna har bedömts hysa naturvärden motsvarande klass 3 (Påtagligt naturvärde) och den andra biotopen har bedömts hysa naturvärden motsvarande klass 4 (Visst naturvärde).

Inom eller precis utanför inventeringsområdet identifierades totalt 28 värdeelement. Av värdeelementen är åtta stycken särskilt skyddsvärda träd och tolv stycken naturvärdesträd. Resterande åtta värdeelement är stående döda träd.

De invasiva främmande arter som noterades inom inventeringsområdet var kanadensiskt gullris parkslide och blomsterlupin.

En analys har gjorts av bebyggelseförslagets påverkan på identifierade naturvärden inom inventeringsområdet, samt i Natura 2000-område Ramunderberget. Detta i syfte att identifiera behov av skydds- och hänsynsåtgärder

Innehållsförteckning

Inledning.....	6
Metod	6
Naturvärdesinventering (NVI).....	6
Resultat.....	9
Inventeringsområdet.....	9
Redovisning av områdesskydd.....	10
Redovisning av andra kända dokumenterade naturvärden	10
Redovisning av vattensystem	11
Artförteckning över påträffade värdearter, rödlistade och fridlysta arter.....	12
Artförteckning över rödlistade och fridlysta arter kända sedan tidigare	12
Artförteckning över invasiva främmande arter	13
Redovisning av identifierade naturvärdesbiotoper	13
Identifierade naturvärdesbiotoper (NVB) med naturvärdesklassning	14
NVB 1. Lövskog (SK1).....	15
NVB 2. Lövskog (SK1).....	17
Landskapsområden och värdelandskap	18
Värdeelement.....	19
Fördjupad inventering invasiva främmande arter.....	23
Fåglar.....	25
Analys av planförslagets påverkan på naturvärden	25
Påverkan på naturvärden inom planområdet	25
Påverkan på Natura 2000-område Ramunderberget.....	26
Referenser.....	29

Med rapporten har till beställaren även levererats:

- Shapefil över identifierade naturvärdesbiotoper (NVB)
- Shapefiler över identifierade värdeelement
- Shapefil över identifierade landskapsområden.

Leverans till datavärdar

- Värdearter som observerats i samband med naturvärdesinventeringens fältinventering har rapporterats till Artportalen.
- Invasiva främmande arter som observerats i samband med naturvärdesinventeringens fältinventering har rapporterats till Artportalen.

Inledning

Söderstaden tillsammans med Söderköpings kommun arbetar med en detaljplan för en tomt benämnd Trädgårdsmästeriet belägen mellan Göta kanal och Storån i nordöstra delen av Söderköpings tätort. Planen syftar till att bygga lägenheter, parkeringsplatser med mera för att utveckla tätorten samt möjliggöra en framtida förlängning av strandpromenaden. För att utreda påverkan på markbundna naturvärden i området har Söderköpings kommun gett Örnborg Kyrkander Biologi & Miljö AB i uppdrag att göra en naturvärdesinventering i det aktuella området som omfattar ca 2,1 ha. Områdets lokalisering framgår av figur 1.

Figur 1. Lokalisering av det aktuella inventeringsområdet.

Metod

Naturvärdesinventering (NVI)

För det aktuella inventeringsområdet har en naturvärdesinventering gjorts enligt SS 199000:2023 och med stöd av SIS-TS 199002:2023 (Swedish Standards Institute (SIS) 2014). Den använda standardiserade metoden får numera anses gälla som nationell standard för naturvärdesinventering.

Metoden är framtagen för att identifiera, avgränsa, dokumentera och naturvärdesbedöma geografiskt avgränsade områden, bland annat så kallade *Naturvärdesbiotoper (NVB)*, med förhöjda naturvärden, vilka bedöms vara av betydelse för biologisk mångfald. Naturvärdesinventeringen har gjorts enligt kartläggningstypen *NVI detalj*. Vid detaljeringsgrad detalj avgränsas och redovisas alla naturvärdesbiotoper ner till en minsta karteringsenhet på 100 m². Bedömningen av naturvärdesbiotoper omfattar de fyra klasserna 1-4. I enlighet med standarden vid kartläggningstyp *NVI detalj* identifieras och avgränsas dessutom alla naturvärdesobjekt som inte ingår i någon naturvärdesbiotop, även de som är mindre än 100 m². För dessa små objekt finns ingen nedre gräns på storlek. Sådana naturvärdesobjekt som är mindre än 100 m² avgränsas och redovisas som värdeelement, artförekomster, livsmiljöer eller naturvärdesbiotoper beroende på vad som bedöms var bäst i det enskilda fallet.

Vid fältinventeringen har extra fokus lagts på notering av skyddsvärda fågelarter då till exempel mindre hackspett har observerats i närheten. Fältbesöket förlades vid lämplig tidpunkt med avseende på bland annat detta.

NVI:n har genomförts med tillägget fördjupad inventering av *invasiva främmande kärlväxter*.

Förstudien har gjorts utifrån kartor, ortofoton och övriga tillgängliga faktaunderlag från området. Tillgängliga faktaunderlag som använts framgår av tabell 1.

Tabell 1. Faktaunderlag som använts vid förstudien.

Källa	Underlag
SLU Artdatabanken – Artportalen	Eget uttag värdearter, skyddsvärda träd och övriga relevanta arter t.o.m. 2024-08-22
SLU Artdatabanken – Artportalen och Observationsdatabasen (begärt uttag)	Skyddsklassade rapporter, t.o.m. 2024-05-28
Länsstyrelsen Östergötlands län – karttjänst Östgötakartan	Naturvårdsunderlag
Naturvårdsverkets – karttjänst Skyddad natur	Skyddade områden enligt miljöbalken
Skogsstyrelsen – karttjänst Skogens pärlor	Nyckelbiotoper, naturvårdsavtal, biotopskydd, naturvärden, sumpskogar
Söderköpings kommuns naturvårdsprogram	Objekt i programmet
Sveriges geologiska undersökning (SGU)	Jordartskarta 1:100 000
Lantmäteriet	Historiska ortofoton 1960 och 1975 Topografisk karta 1:50 000
Google satellit	Ortofoto

I förstudien identifierades och avgränsades preliminära delområden på en karta i QGIS. Dessa fick också en preliminär naturvärdesklass. Därefter inventerades områdena i fält i enlighet med modellen i SIS-standarden som utgår från bedömningskriterierna:

- **Artvärde** (bedömningsgrunder: värdearter och artdiversitet/organismsamhällen)
- **Biotopvärde** (bedömningsgrunder: tillstånd, sällsynthet och hot)

Vid fältinventeringen verifierades alternativt ändrades de preliminära klassningarna utifrån art- och biotopvärden som vägs samman till naturvärden enligt matrisen i figur 2. Områden som inte avgränsats som preliminära naturvärdesbiotoper i förstudien kan vid fältinventeringen tillkomma som objekt om de visar sig hysa förhöjda naturvärden utifrån art- och biotopvärde.

Biotoper som fortsätter utanför inventeringsområdet och som bedöms ha minst klass 4 även utanför inventeringsområdet har i den mån det varit möjligt avgränsats utifrån tillgängligt kartunderlag. För vattendrag har biotopen avgränsats fram till första förgrening/sammanflöde alternativt maximalt 500 meter utanför inventeringsområdets gräns.

Artvärde	Mycket högt	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall	Högt naturvärde	Högsta naturvärde	
	Högt					
	Påtagligt	Mindre troligt utfall	Påtagligt naturvärde		Högt naturvärde	
	Visst	Visst naturvärde		Påtagligt naturvärde		
	Visst				Mindre troligt utfall	
	Lågt	Ej naturvärde	Visst naturvärde	Mindre troligt utfall	Mindre troligt utfall	
		Lågt	Visst	Påtagligt	Högt	Mycket högt
		Biotopvärde				

Figur 2. En sammanvägning av bedömt art- respektive biotopvärde ger en naturvärdebiotops naturvärde på en fyrgradig skala enligt matrisen (från SS 199000:2023).

Naturvärdesinventeringens fältinventering gjordes av Britta Lidberg den 13 juni 2024, en dag med mestadels halvklart väder, svag vind och ca 14 grader. En regnskur avbröt inventeringen en kortare stund.

Gjorda bedömningar i samband med NVI ska kunna användas som ett strategiskt verktyg i samband med detaljplanearbete, exploatering i naturmiljöer och vid naturvårdande åtgärder och naturskydd. Naturvärdesinventering är dock ingen exakt vetenskap utan bygger på befintlig samlad kunskap som finns inom naturvård, ekologi och naturgeografi där många aspekter värderas och vägs samman. Den slutliga bedömningen kan sålunda förändras om ny kunskap tillförs för aktuellt område.

Vid allt kartarbete har koordinatsystemet SWEREF 99 TM använts.

Resultat

Inventeringsområdet

Det aktuella inventeringsområdet består av tre delområden som är helt olika i karaktär. I västra delen är ett gammalt reningsverk där byggnader och dammar finns kvar. De obebyggda ytorna i denna del är till stora delar asfalterade, men det finns även gräsytor varav de mellan byggnaderna klipps medan de runt dammarna står oskötta.

I östra delen av inventeringsområdet är rester av vad som får förmodas ha varit en handelsträdgård. Ett par förfallna byggnader finns kvar och runt dem viss plattsättning, vissa delar av området är även grusad mark. Runt området är jordvallar upplagda. Området används idag för förvaring av sten (gatsten, stenplattor, kalkplattor med mera) och det finns ett par baracker och en container uppställda. Vegetationen håller på att så sakteliga vandra in på området. Ryssgubbe breder ut sig i kanterna och i övrigt är det andra näringsgynnade arter som ofta dyker upp på ruderatmarker som återfinns här, till exempel åkertistel, skärvinda, gråbo och renfana.

Resten av inventeringsområdet, det vill säga de centrala delarna och strandkanten mot Storån samt en remsa längs inventeringsområdets östra gräns, är bevuxna med lövträd och -buskar och övrig hög vegetation. Delvis är det högre träd men det finns också ett tätt parti med ungt, klen löv. Det finns även öppna partier med stora bestånd av spirea samt knylhavre, älggräs, hallon, brännässlor, skogssäv, kirskaål med mera.

I området i mitten stod Ede gård fram till någon gång på 1970-talet (Bornfalk Back 2018) och här finns många olika trädgårdsväxter vilka troligtvis härstammar från gården. Här finns även mer sentida tecken på mänsklig verksamhet, men hela området präglas ändå av att naturen håller på och tar över och att besöken av människor är få, även om sly har röjts i mindre partier. Lämningar som finns kvar

består av en skjulliknande byggnad, ett par stålställningar, ett flaggstångsfäste samt en övergiven golfbil. I östra delen av detta vildvuxna område går ett djupt dike som leder ut i Storån. Vid inventeringstillfället rann här en ström av gråfärgat vatten. I diket står bredkaveldun och runt det växer hög vegetation med bland annat brännässlor men också lövsly.

Söder om reningsverket är en slänt ner mot ån. I strandkanten står flera äldre klubbalar. En stig genom den höga gräsvegetationen leder till ett par båtplatser. På stängslet mot reningsverket växer björnbär.

Figur 3. Området där handelsträdgården var belägen (t.v.) och diket som knappt kan skönjas på grund av högväxt vegetation (t.h.).

Redovisning av områdesskydd

Inventeringsområdet berörs inte av något områdesskydd förutom eventuellt strandskydd.

Strax norr om området, på norra stranden av Göta kanal och som minst ca 60 meter från inventeringsområdet, finns Natura 2000-området Ramunderberget. Området har höga skogliga värden främst tack vare äldre barrskogsbestånd. Natura 2000-området diskuteras mer i analysen av planförslagets påverkan på naturvärden.

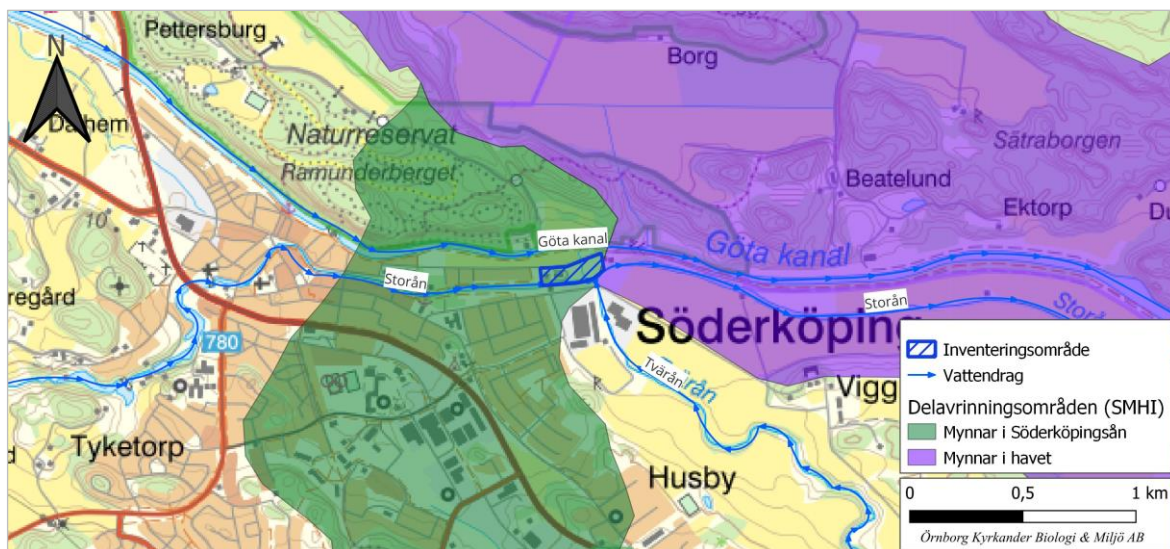
Redovisning av andra kända dokumenterade naturvärden

Inventeringsområdet berör objektet ”Storån från Venasjön” som ingår i Söderköpings kommuns naturvårdsprogram (Söderköpings kommun 2008). Sträckan av Storån som utgör inventeringsområdets södra gräns ingår i objektet och objektet har avgränsats så att även en del av landstranden omfattas. Objektet har naturvärdesklass 2 i naturvårdsprogrammet vilket innebär ett område med högt naturvärde i ett regionalt perspektiv.

Sträckan ingår även i två olika naturvärdesobjekt i vatten som Länsstyrelsen i Östergötlands län har pekat ut (Länsstyrelsen Östergötland 2020), dels ”Storån från Venjasjön” och dels ”Söderköpingsån”.

Redovisning av vattensystem

Inventeringsområdet ligger i Söderköpingsåns huvudavrinningsområde vars vatten mynnar i Slätbaken innan det slutligen rinner ut i Östersjön. Vidare ingår inventeringsområdet i två olika delavrinningsområden. Majoriteten ligger inom delavrinningsområdet ”Mynnar i Söderköpingsån (648423-153100)” och vattnet i området rinner ut i Storån och Göta kanal mot öst, på var sin sida om inventeringsområdet, Göta kanal i norr och Storån i söder. Strax sydost om inventeringsområdet går även Tvärån, som kommer söderifrån, samman med Storån. Delavrinningsområdet ”Mynnar i havet (648368-153500)” omfattar enbart en liten del av inventeringsområdet längst i öster. Här förs vattnet vidare via Storån och Göta kanal österut till Slätbaken. Inga sjöar eller större bäckar förekommer inom inventeringsområdet och således saknas utpekade vattenförekomster¹. Storån har måttlig ekologisk status och Göta kanal är ett kraftigt modifierat vatten med måttlig ekologisk status (Vattenmyndigheten 2024).

Figur 4. Delavrinningsområden som berör aktuellt inventeringsområde samt de vattendrag som omfattas, inklusive de närmast belägna upp- och nedströms.

¹ I princip allt vatten i Sverige över en viss minimistorlek är indelat i mindre enheter som kallas vattenförekomster. Detta görs för att kunna beskriva tillståndet i vattnet och bedöma vilka mål, miljö kvalitetsnormer, som ska gälla.

Artförteckning över påträffade värdearter, rödlistade och fridlysta arter

Värdearter är arter som i sig har särskild betydelse för biologisk mångfald eller som indikerar att området där de förekommer har särskild betydelse för biologisk mångfald. Till värdearter räknas arter från officiella listor (till exempel rödlistade arter, fridlysta arter och skogliga signalarter) men den som utför en NVI kan också ta med egna värdearter, dessa måste då motiveras.

I tabell 2 listas samtliga värdearter som påträffats under inventeringen och som ingått som underlag för bedömning och avgränsning. För rödlistade/fridlysta arter som noterats vid inventeringen men ej beaktats vid bedömning och avgränsning av naturvärdesbiotop har en motivering till detta angetts (undantag vilda fåglar som endast är fridlysta, ej rödlistade).

Tabell 2. Värdearter som använts vid bedömning och avgränsning samt samtliga rödlistade och fridlysta arter som noterats vid inventeringen.

* SS = skoglig signalart, SV = signalart rinnande vatten (Liliegren & Lagerkvist 1996).

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistning	Fridlysning enl. paragrafer (ej fågel)	Officiell signalart*	Rödlistade och fridlysta som ej beaktats vid bedömning/avgränsning	Övriga värdearter, egna värdearter med motivering
Ask	<i>Fraxinus excelsior</i>	EN			Rödlistad pga sjukdom	
Skogsalm	<i>Ulmus glabra</i>	CR			Rödlistad pga sjukdom	
Blåsippa	<i>Hepatica nobilis</i>		§9	SS	Inget signalvärde i aktuell biotop	
Myskbock	<i>Aromia moschata</i>			SS		
Svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NT				
Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU				

Artförteckning över rödlistade och fridlysta arter kända sedan tidigare

I tabell 3 listas de rödlistade eller fridlysta arter som sedan tidigare är kända från inventeringsområdet eller dess omedelbara närhet genom rapporter i Artportalen från 1980 och framåt. För fåglar noteras rödlistade arter samt arter betecknade med B i bilaga 1 i artskyddsförordningen (dvs arter som är upptagna i bilaga 1 i fågeldirektivet).

Tabell 3. Rödlistade eller fridlysta arter som är kända från inventeringsområdet sedan tidigare.

Svenskt namn	Vetenskapligt namn	Rödlistning	Fridlysning enl paragrafer (ej fågel)	Bilaga 1 artskydds-förordningen	Kommentar
Björktrast	<i>Turdus pilaris</i>	NT			
Entita	<i>Poecile palustris</i>	NT			
Flat dammussla	<i>Pseudanodonta complanata</i>	NT			Påträffad i Storån i höjd med inventeringsområdet
Grönfink	<i>Chloris chloris</i>	EN			
Hussvala	<i>Delichon urbicum</i>	VU			
Stare	<i>Sturnus vulgaris</i>	VU			
Svartvit flugsnappare	<i>Ficedula hypoleuca</i>	NT			
Törnskata	<i>Lanius collurio</i>			B	
Ärtsångare	<i>Curruca curruca</i>	NT			

Artförteckning över invasiva främmande arter

Av tabell 4 framgår de invasiva främmande arter enligt EU förordning 1143/201 och/eller i förslag till nationell förteckning som påträffats inom inventeringsområdet eller är kända från området sedan tidigare. Se även karta under särskild rubrik Fördjupad inventering invasiva främmande arter.

Tabell 4. Invasiva främmande arter (IAS) som noterats vid naturvärdesinventeringen eller är kända från inventeringsområdet sedan tidigare.

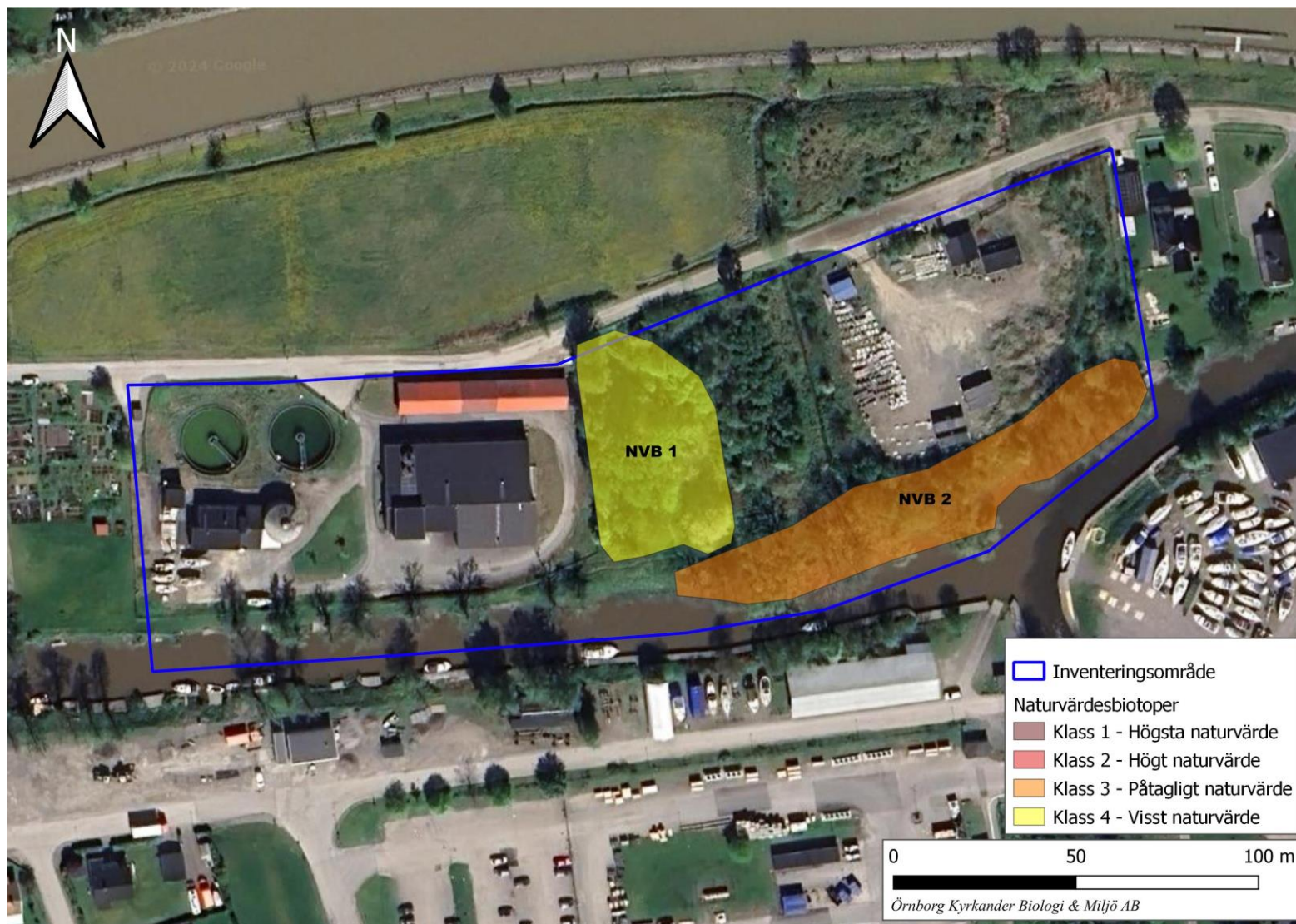
Svenskt namn	Vetenskapligt namn	IAS enligt vilken förteckning	Källa
Blomsterlupin	<i>Lupinus polyphyllus</i>	Förslag nationell lista	Egen inventering och Artportalen
Kanadensiskt gullris	<i>Solidago canadensis</i>	Förslag nationell lista	Egen inventering och Artportalen
Parkslide	<i>Reynoutria japonica</i>	Förslag nationell lista	Egen inventering

Redovisning av identifierade naturvärdesbiotoper

Naturvärdesinventeringen resulterade i två identifierade naturvärdesbiotoper med förhöjda naturvärden. Den ena av naturvärdesbiotoperna har bedömts hysa naturvärden motsvarande klass 3 (Påtagligt naturvärde) och den andra biotopen har bedömts hysa naturvärden motsvarande klass 4 (Visst naturvärde). Naturvärdesbiotoperna presenteras i figur 5 samt beskrivs nedan tillsammans med motiveringar till klassningarna..

Identifierade naturvärdesbiotoper (NVB) med naturvärdesklassning

Figur 5. Identifierade naturvärdesbiotoper inom aktuellt inventeringsområde.

NVB 1. LÖVSKOG (SK1)

Inventeringsdatum	2024-06-13	Inventerare	Britta Lidberg
Naturtyp	Skog och buskmark	Areal	0,21 ha
Naturvärdesklass	4	N 2000-naturtyp	Ej uppfyllt

Allmän beskrivning

Detta är ett lövskogsområde med höga och delvis grova träd av olika slag samt tät underväxt av diverse buskar. Att här tidigare legat en gård (Ede gård) märks på att många av träden och buskarna är av trädgårdssorter. Här finns till exempel ett stort päronträd samt snöbär, liguster, olika sorters spirea, schersmin, krusbär och syren. Utöver dessa finns bland träden även jättepoppel, som dominerar västra kanten av området, lönn, vårtbjörk, ask, körsbär och gran. Det finns även ett par stående, döda träd, troligen askar. Två av träden är hålträd, dels en vårtbjörk som står i norra delen där en liten stig leder in i området, dels en grov poppel. I underväxten finns, förutom tidigare nämnda buskar, även ask, alm, nyponros, hägg, en större hagtorn, skogstry, vildkaprifol samt yngre exemplar av poppel och lönn.

I området ligger en lägre byggnad, samt att här finns ett flaggstångsfäste och några stålställningar. Till byggnaden och vidare i riktning mot ån finns en gång bland buskagen, den tycks dock inte vara särskilt flitigt använd.

Fältskiktet är frodigt med bland annat kirskaål, häckvicker och nejlikrot, men även här finns inslag av trädgårdsväxter, till exempel gamsrot och tulpan. Blåsippa noterades i området, det är troligt att den också är en rest från trädgårdsodlingarna.

Fåglar som noterades i området och som bedöms nyttja det avgränsade naturvärdesobjektet var trädgårdssångare, blåmes, bofink, svartvit flugsnappare, svarthätta, steglits, koltrast, ringduva samt en flock starar som drog runt och emellanåt satt i de högre träden.

Bedömningsgrunder för områdets artvärden

Av de noterade fågelarterna är svartvit flugsnappare rödlistad som Nära hotad (NT) och stare som Sårbar (VU). Både svartvit flugsnappare och stare är möjliga häckfåglar i området. Vid besöket var det av dessa emellertid bara den svartvita flugsnapparen som visade någon häckningsindikation, detta genom att sjunga från träden och buskagen.

Alm och ask är rödlistade som Akut hotad (CR) respektive Starkt hotad (EN) men då arterna är rödlistade på grund av sjukdomar klassas de inte som värdearter. Blåsippa är en skoglig signalart men den tillmäts inget signalvärde i detta fall då den sannolikt härstammar från trädgårdsodlingar.

Sammantaget bedöms området ha ett **visst artvärde**.

Bedömningsgrunder för områdets biotopvärden

Området bedöms ha ett **visst biotopvärde** tack vare de äldre och grova träden, ett par hålträd och torrakor, inslag av större ädellövträd, ett flerskiktat och snårigt träd- och buskskikt samt flera blommande och bärande träd och buskar.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

En sammanvägning av art- och biotopvärdet ger att området hyser ett **visst naturvärde (klass 4)**.

Figur 6. NVB 1. En grov jättepoppel med stamskada med hål, tillika värdeelement nr 24 (överst t.v.). En större hagtorn (överst t.h.). Byggnaden, stigen och stålställningarna (nederst).

NVB 2. LÖVSKOG (SK1)

Inventeringsdatum	2024-06-13	Inventerare	Britta Lidberg
Naturtyp	Skog och buskmark	Areal	0,26 ha
Naturvärdesklass	3	N 2000-naturtyp	Ej uppfyllt

Allmän beskrivning

Längs den del av strandkanten av Storån som avgränsats som NVB 2 står stora och grova träd vars kronor sträcker sig ut över vattnet, och i vissa fall även med grenar som går ner i vattnet. De grövsta träden utgörs av klibbal och knäckepl som står i flerstammiga knippen. Ett par av alarna är hålträd. Utöver klibbal och knäckepl står här också säl, hägg, ask och lönn. Bitvis är det täta uppslag av asksly. Underväxten ihop med de stora trädens grenar som hänger ner ger en ganska snårig miljö.

Död ved finns i form av flera stående, döda träd av ask och alm samt en säl som fallit.

I ett av träden har ett ringduvepar byggt bo och den ena duvan låg och ruvade vid fältbesöket.

Den gamla handelsträdgården gör sig påmind då här ligger gott om trasiga, gamla plastkrukor med mera.

Bedömningsgrunder för områdets artvärden

I sälglågan syntes spår av myskbock som är en skoglig signalart. Området bedöms därmed ha ett **visst artvärde**.

Bedömningsgrunder för områdets biotopvärden

Den snåriga miljön med flertalet grova träd, ett par hålträd och relativt mycket död ved är alla värdefulla biotopkvaliteter i detta område. Det är även positivt med visst ädellövinslag. Området har dessutom ett stort värde i egenskap av kantzon mot Storån som finns med i Söderköpings naturvårdsprogram som ett objekt med högt naturvärde i ett regionalt perspektiv. I objektsbeskrivningen lyfts åns beskuggning fram och här bidrar träden som står inom inventeringsområdet med värdefullt överhäng över ån. Kungsfiskare är en art som finns rapporterad bland annat vid Tegelbruksslussen i Göta kanal, endast ca 170 m nordost om inventeringsområdet, och som gärna sitter och spanar från grenar som hänger ner över vattnet, likt de gör här.

Bedömningen är att området hyser ett **påtagligt biotopvärde**.

Sammanfattande naturvärdesbedömning

Den sammanvägda bedömningen är att området har ett **påtagligt naturvärde (klass 3)**.

Figur 7. Bilder från NVB 2.

Landskapsområden och värdelandskap

Hela inventeringsområdet har delats in i landskapsområden utifrån landskapets nyckelkaraktärer (box 1).

Landskapsområden som bedöms ha särskild betydelse för biologisk mångfald är klassade som värdelandskap. Tre landskapsområden som berör inventeringsområdet har identifierats (figur 8).

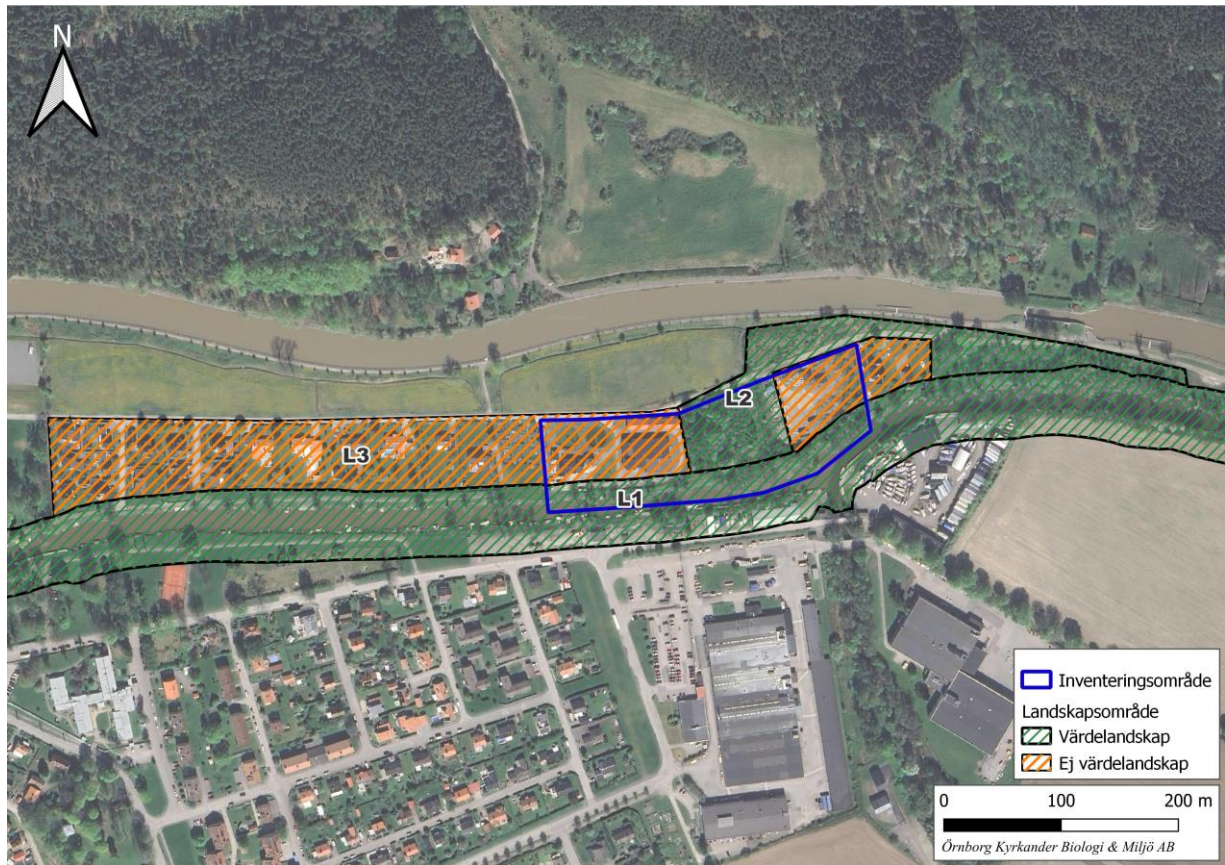
Landskapsområde L1 är identiskt med objektet ”Storån från Venasjön” i kommunens naturvårdsprogram. I ån finns en limnisk nyckelbiotop och flera potentiella. Fiskfaunan är ovanligt artrik och ån är en av länets artrikaste. Området är ett värdelandskap.

L2 är trädklädda områden mellan Storån och Göta kanal. De utgör lummiga områden i anslutning till tätortens mer exploaterade delar. Här kan djur och växter finna sin tillflykt. Området bedöms vara ett värdelandskap.

L3 är bebyggelse inom och i anslutning till inventeringsområdet. Det bedöms inte vara ett värdelandskap.

Landskapets nyckelkaraktärer (box 1)

- Landformer, topografi, berggrund och jordarter
- Förekomst av vatten
- Arter, naturtyper och biotoper
- Mänsklig påverkan genom verksamheter
- Mänsklig påverkan genom hävd

Figur 8. Landskapsområden som berör inventeringsområdet.

Värdeelement

Vid en naturvärdesinventering med detaljeringsgrad detalj ska alla naturvärdesobjekt identifieras, även de som är mindre än 100 m². Detta innebär i praktiken att en inventering görs också av värdeelement även om det inte ingår som tillägg till inventeringen.

Inom eller precis utanför inventeringsområdet identifierades totalt 28 värdeelement, dessa presenteras i tabell 5 och figur 10.

Av värdeelementen är åtta stycken särskilt skyddsvärda träd och tolv stycken naturvärdesträd. Dessa träd utgörs till största del av klibbal men det förekommer även knäckepil, päron, vårtbjörk, jättepoppel och sälk. Bland värdeelementen finns även stående, döda träd. Skillnaden mellan naturvärdesträd och särskilt skyddsvärda träd är att de särskilt skyddsvärda träden uppfyller en eller flera av Naturvårdsverkets definitioner (Naturvårdsverket 2012) för

- jätteträd; träd grövre än 1 meter i diameter på det smalaste stället under brösthöjd,
- mycket gamla träd; gran, tall, ek och bok äldre än 200 år. Övriga trädslag äldre än 140 år eller

- grova hålträd; träd grövre än 40 cm i diameter i brösthöjd med utvecklad hålighet i huvudstam.

Definitionerna för särskilt skyddsvärda träd gäller både levande och döda träd. Viktigt att notera är att åtgärder som kan komma att påverka särskilt skyddsvärda träd innebär en risk för väsentlig påverkan av naturmiljön. Innan sådana åtgärder genomförs ska samråd (enligt 12 kap. 6 § miljöbalken) göras med Länsstyrelsen. Kravet på samråd gäller alla särskilt skyddsvärda träd, det vill säga, oavsett om de är kända sedan tidigare eller inte.

För naturvärdesträd finns ingen fastslagen definition utan här har noterats träd som bedömts vara av extra intresse till exempel tack vare relativt hög ålder, men utan att klassas som särskilt skyddsvärda. Urvalet blir på så sätt något subjektivt.

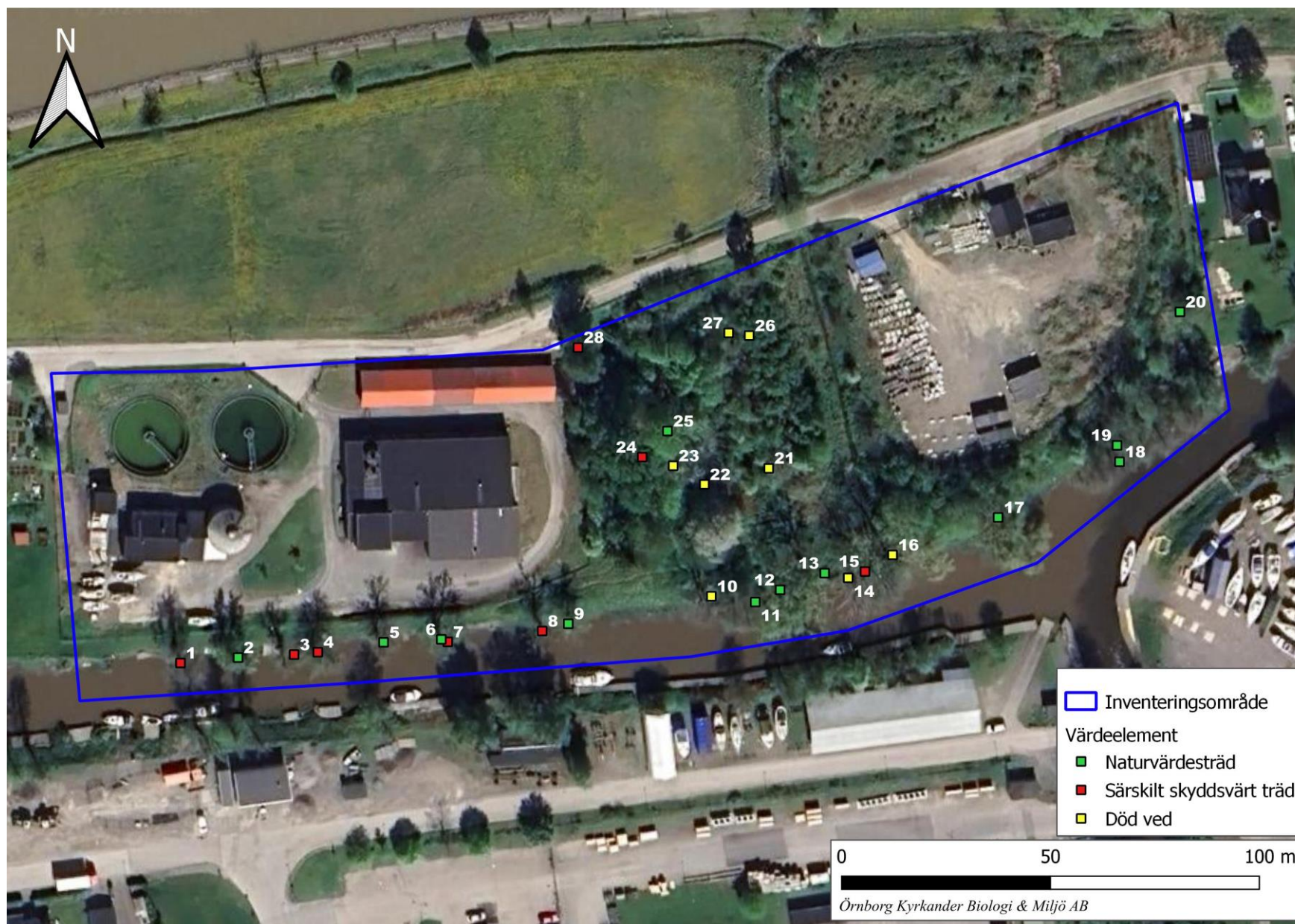

Figur 9. Värdeelement nr 8.

Tabell 5. Identifierade värdeelement. Lokalisering framgår av karta i figur 10 samt av rapportens tillhörande shapefil.

Nr	Typ	Beskrivning
1	Särskilt skyddsvärt träd	Klibbal, 82 cm i diameter, hålträd
2	Naturvärdesträd	Två klibbalar ihop, 54 resp 56 cm i diameter
3	Särskilt skyddsvärt träd	Klibbal, 61 cm i diameter, hålträd
4	Särskilt skyddsvärt träd	Klibbal, 82 cm i diameter, helt ihålig stam nedtill. Gamla huvudstammen avbruten.
5	Naturvärdesträd	Klibbal, 72 cm i diameter
6	Naturvärdesträd	Klibbal, 57 cm i diameter, växer i par med hålträdet
7	Särskilt skyddsvärt träd	Klibbal, 57 cm i diameter, hålträd
8	Särskilt skyddsvärt träd	Klibbal, 83 cm i diameter, helt ihålig stam nedtill, ev även ett hål i stammen högre upp.
9	Naturvärdesträd	Klibbal, två grövre stammar, 37 och 45 cm i diameter
10	Död ved	Stående dött träd, troligtvis av alm, 76 cm i diameter, sjuk med lös bark där en trädkrypares flög ut.
11	Naturvärdesträd	Klibbal i bukett med fyra stammar, den grövsta stammen 49 cm i diameter de andra snarlikt grova.
12	Naturvärdesträd	Knäckeopil, flera stammar den grövsta 80 cm i diameter, tickor på stammarna, grenar som hänger ut i vattnet.
13	Naturvärdesträd	Knäckeopil, 68 cm i diameter
14	Död ved	Stående dött träd, ev ask, grovt, tvåstammigt, gick inte att mäta pga trångt mellan stammarna.
15	Särskilt skyddsvärt träd	Klibbal, 64 cm i diameter, hålträd, nästan dött
16	Död ved	Stående dött träd, 40 cm i diameter, troligen ask, sjuk av bark som är lösa och delvis även rasat ner.
17	Naturvärdesträd	Knäckeopil, trestammig, alla stammar grova men den grövsta 76 cm i diameter, tickor
18	Naturvärdesträd	Klibbal, 32 cm i diameter, en av flera stammar i knippe, hålträd med hål i sockeln
19	Naturvärdesträd	Klibbal, tvåstammig, grövsta stammen 54 cm i diameter
20	Naturvärdesträd	En måttligt grov sälk med tre stammar
21	Död ved	Dött stående lövträd, inte grovt men högt
22	Död ved	Dött stående träd, trol ask
23	Död ved	Dött stående träd, trol ask
24	Särskilt skyddsvärt träd	Jättepoppel, 88 cm i diameter, stor stamskada med hål.
25	Naturvärdesträd	Päron, 48 cm i diameter
26	Död ved	Dött stående träd, trol ask, inte grovt men högt
27	Död ved	Dött stående träd, trol ask
28	Särskilt skyddsvärt träd	Vårtbjörk, 41 cm i diameter, hålträd

Figur 10. Identifierade värdeelement inom inventeringsområdet. Numreringen refererar till tabell 5.

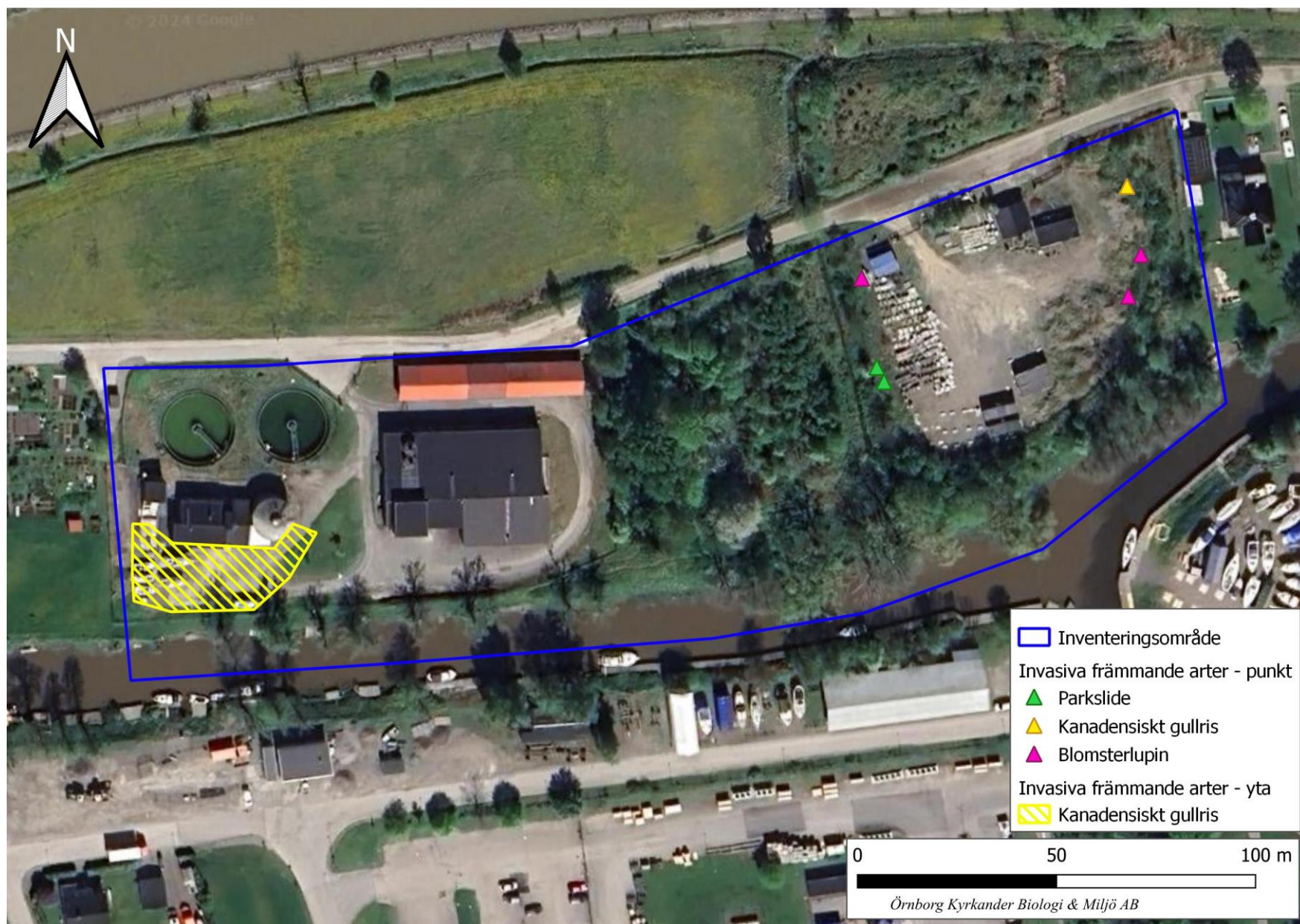
Fördjupad inventering invasiva främmande arter

De invasiva främmande arter som noterades inom inventeringsområdet var kanadensiskt gullris parkslide och blomsterlupin. Kanadensiskt gullris växte framför allt inne på reningsverksområdet (se figur 11). Skott kommer upp i sprickor i asfalten, vid brunnar och utmed en husvägg.

En mindre förekomst av kanadensiskt gullris finns även i kanten av den gamla handelsträdgårdens område, och här finns också spridda, tämligen få skott av blomsterlupin samt två bestånd av parkslide som vardera är knappt 10 m².

De invasiva arter som påträffades i samband med fältbesöket redovisas i tabell 4 samt figur 11.

Figur 11. Förekomster av invasiva främmande arter som påträffades vid fältinventeringen.

Fåglar

Någon riktad fågelinventering har inte gjorts men naturvärdesinventeringen hade extra fokus på skyddsvärda fågelarter då flera sådana har noterats i inventeringsområdets närhet.

De fågelarter som noterades var kaja, en flock som höll till vid gamla reningsverket, trädgårdssångare, blåmes, bofink, svartvit flugsnappare, svarthätta, steglits, koltrast, ringduva, stare, ladusvala, talgoxe och törnsångare. Av dessa är svartvit flugsnappare rödlistad som Nära hotad (NT) och stare som Sårbar (VU), områdets betydelse för dessa arter beskrivs i texten för NVB 1.

Analys av planförslagets påverkan på naturvärden

En analys har gjorts av bebyggelseförslagets påverkan på identifierade naturvärden inom inventeringsområdet, samt i Natura 2000-område Ramunderberget. Detta i syfte att identifiera behov av skydds- och hänsynsåtgärder.

Påverkan på naturvärden inom planområdet

De högsta naturvärdena inom inventeringsområdet är de delar som utgör Storåns kantzon. Hit hör NVB 2 samt värdeelement nr 1-19. Samtliga dessa utpekade naturvärden bevaras som natur enligt det framtagna bebyggelseförslaget (se figur 13). Trots att dessa områden lämnas kommer de påverkas indirekt, först under byggprocessen i form av buller, men också senare genom den störning som de boende medför genom buller och mänsklig närvaro. Sannolikt kommer också direkta åtgärder göras inom NVB 2, dels uppstädning av gammalt skräp vilket är positivt, men troligtvis också borttagning av snår och död ved vilket i så fall minskar naturvärdena. Den döda veden kan flyttas och fortsatt vara till nytta. Finns det möjlighet att bevara en del av de snåriga miljöerna utmed ån, eller skapa nya där det passar in bättre i planförslaget så är det värdefullt för djur som använder lövridån utmed vattnet men som behöver buskage att söka skydd bland. Ytterligare en åtgärd som kan bli aktuell i detta område är anläggandet av gångstigar i anslutning till ån. I ett sådant fall bör hänsyn tas till trädens rotzoner. För till exempel träd med en stamdiameter på 66-100 cm finns en rekommendation om 15 meters skyddsavstånd från stammens mitt (Östberg & Stål 2018).

Där NVB 1 är beläget är hus och parkeringar, men även grönområde (gård) och koloniområde föreslaget. Värdet som området har idag i egenskap av en sammanhållen lövskogsdunge med tät underväxt kommer försvinna även om enstaka träd och buskar eventuellt kan sparas på grönyterna. Av värdeelementen står det stora päronträdet (värdeelement nr 25) så att det eventuellt kan sparas på grönytan, något som vore positivt inte bara för insekter och fåglar utan också för de boende i området som i så fall förhoppningsvis kan njuta av god frukt utanför knuten. Två träd som klassas som särskilt skyddsvärda träd tack vare att de är grova hålträd (värdeelement nr 24 och 28) kommer behöva tas bort

vilket naturligtvis är negativt då hålträd är en bristvara i landskapet. Hålträd kan till viss del ersättas med holkar men ett naturligt hålträd är ändå alltid att föredra.

Flera stående, döda träd som identifierats som värdeelement (nr 21-23 och 26-27) kommer sannolikt behöva tas ner allihop, även om ett av dem (nr 22) står där grönområde planeras. Men döda träd innebär alltid en ökad risk för fallande grenar, eller att hela trädet ramlar. Stammarna av de döda träden kan efter att de avverkats komma till nytta om de sparas på lämpliga platser. De kan med fördel läggas i soliga lägen men det är inte nödvändigt, beroende på om de ligger i skugga eller sol är det olika arter av insekter, svampar med mera som dras till dem.

NVB 1 men också några delar av inventeringsområdet som inte är klassade som naturvärdesobjekt men som ingår i värdelandskap så består naturvärdena till stor del av lövinslag, täta busksnår, högväxt oskött vegetation samt blommande och bärande träd och buskar. Detta är viktiga inslag för att skapa ett biologiskt rikt landskap men samtidigt är det värden som är möjliga att i relativt stor utsträckning återskapa på ny plats i händelse av att de exploateras. Viktigt är i så fall att genom kompensationsåtgärder ersätta naturvärdena i så nära anslutning som möjligt till det ursprungliga läget. Det som går förlorat vid kompensationsåtgärder är trädens ålder, finns det möjlighet bör därför alltid gamla träd sparas.

En exploatering av området kommer innebära att naturvärden försvinner, men med rätt planering kan även bebyggd miljö bidra till biologisk mångfald vilket i någon mån kan kompensera för förlusterna. Skapandet av blommande områden och användandet av inhemska trädslag i parker är några exempel.

Påverkan på Natura 2000-område Ramunderberget

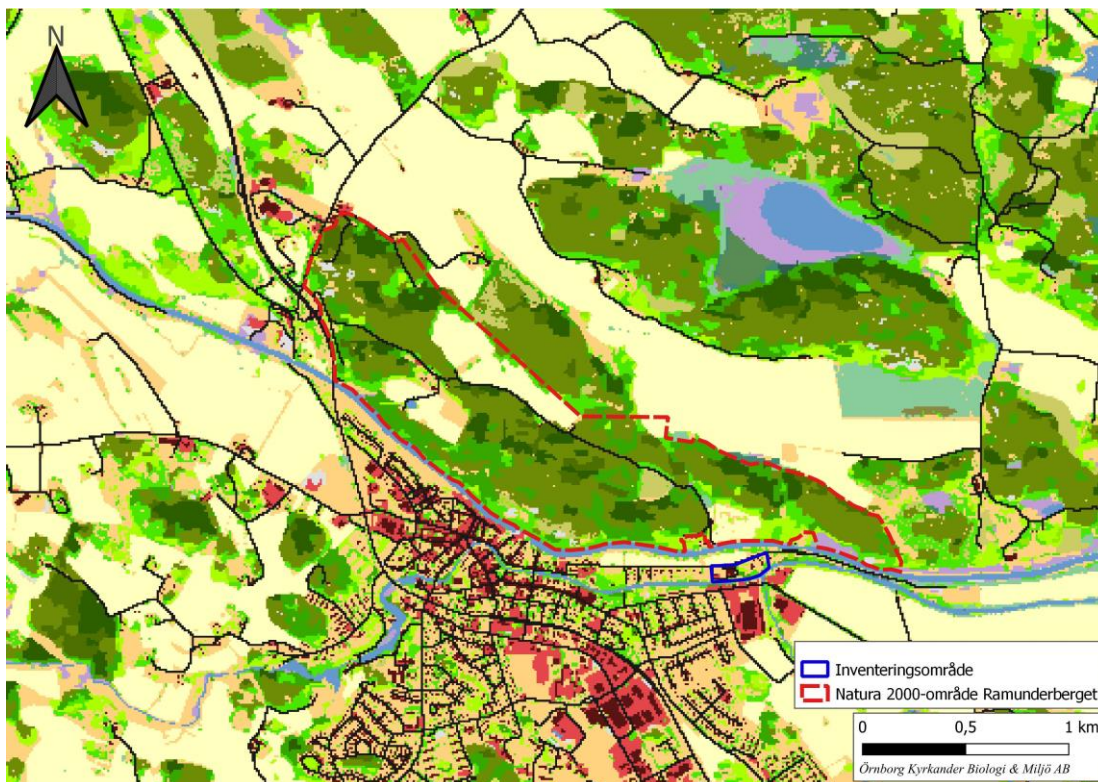
Enligt miljöbalken (7 kap. 27–29 §§) krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön eller utpekade arter i ett Natura 2000-område. Detta gäller även åtgärder som vidtas utanför Natura 2000-området.

I bevarandeplanen för det ca 170 ha stora Natura 2000-området Ramunderberget står att läsa att det har höga naturvärden knutna till äldre träd, främst barrträd och att de naturtyper som förekommer och som ska bevaras och återställas eller vidareutvecklas är taiga (9010) samt silikatbranter (8220). I planen beskrivs vidare den flora, fauna och funga som finns i området. Då naturtyperna på Ramunderberget skiljer sig i hög grad från de naturtyper som finns inom inventeringsområdet finns endast en liten överlappning vad gäller noterade arter och de arter som finns både i Ramunderberget och inventeringsområdet är vanligt förekommande arter utan särskilt skyddsvärde.

Av de listade arterna i bevarandeplanen finns mindre hackspett, en art som främst förekommer i löv- och blandskogar med inslag av äldre lövträd. Under vintertid kan födosök även ske i äldre grandominerad skog, vassar med mera. Krav för häckning i områden är förekomst av döda eller

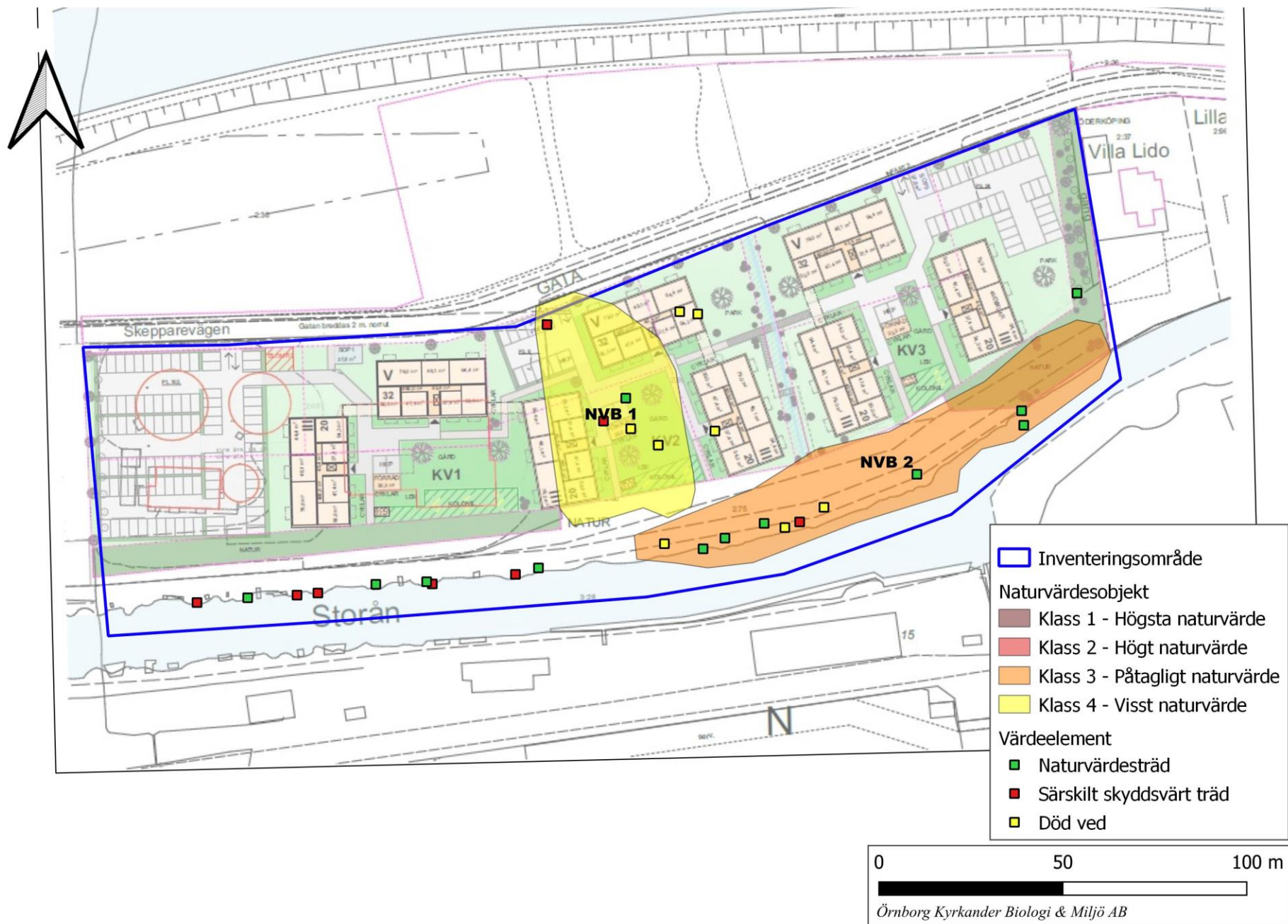
döende lövträd, främst klibbal eller björk. Bohål hackas ut i döda träd under våren och ett nytt hackas ut varje år. Mindre hackspett är revirhållande, och särskilt så under häckningsperioden. Reviret kan vara så stort som 200 ha och behöver hysa runt cirka 40 ha (20%) av lämpliga lövskogsmiljöer för att fungera som häckningsrevir (Wiktander 1998; Wiktander, Olsson & Nilsson 2001). Eftersom mindre hackspett är väldigt hemortstrogen finns den kvar i ett revir nästan undantagslöst resten av sitt liv efter att ha häckat lyckosamt i reviret. Mindre hackspett är rödlistad som "nära hotad" (NT) i Sverige. I övrigt är arten en prioriterad art i Skogsvårdslagen, upptagen i Bernkonventionen bilaga 2 samt typisk art för ett flertal Natura 2000-naturtyper, däribland taiga (9010). Inom Natura 2000-området finns i grova drag ca 15 ha lövdominerad skog vilket innebär att ett revir av mindre hackspett skulle sträcka sig också utanför Ramunderbergets gränser. Eftersom de centrala delarna av inventeringsområdet samt kantzonen utmed Storån utgörs av lövskogsmiljöer skulle dessa kunna vara av värde för ett par av mindre hackspett som häckar inom Natura 2000-området. En mer översiktlig karta över landskapet visar emellertid att den lövskog som finns inom inventeringsområdet är försvinnande liten i jämförelse med de lövskogsområden som finns väster, öster och norr om Ramunderberget (figur 12). Bedömningen är att den lövskog som finns inom inventeringsområdet därför inte är av avgörande betydelse för mindre hackspett i Natura 2000-området.

I bevarandeplanen punktats faktorer som kan påverka Natura 2000-området negativt upp. En exploatering av inventeringsområdet faller inte in under någon av dessa punkter.

Figur 12. Marktäckedata som visar naturtyper i landskapet runt Ramunderberget. Ljusgröna områden markerar ädellövskog och triviallövskog.

Figur 13. Aktuellt bebyggelseförslag i relation till identifierade naturvärdesobjekt och värdeelement.

Referenser

- Bornfalk Back, A. (2018). *Skeppsmätarens sekelskiftesgård i Söderköping*. Nr. 2018:3141. Arkeologikonsult.
- Liliegren, Y. & Lagerkvist, G. (1996). *Nyckelbiotoper i rinnande vatten*. Nr. 1101–9425. Miljövårdsenheten Länsstyrelsen i Jönköping.
- Länsstyrelsen Östergötland (2020). *Naturvärdesobjekt i vatten Östergötland*.
- Naturvårdsverket (2012). *Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd - Mål och åtgärder 2012-2016*. Nr. 6496.
- Swedish Standards Institute (SIS) (2014). *Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. Utgåva 1*. Stockholm.
- Söderköpings kommun (2008). *Naturvårdsprogram för Söderköpings kommun, reviderat 2021*.
- Vattenmyndigheten (2024). *Vatteninformationssystem, VISS*. <https://viss.lansstyrelsen.se/>.
- Wiktander, U. (1998). *Reproduction and survival in the lesser spotted woodpecker. Effects of life history, mating system and age*.
- Wiktander, U., Olsson, O. & Nilsson, S. (2001). Seasonal variation in homerange size, and habitat area requirement if the lesser spotted woodpecker *Dendrocopus minor* in southern Sweden. *Biological Conservation*, (100), s. 447–456.
- Östberg, J. & Stål, Ö. (2018). *Standard för skyddande av träd vid byggnation 2.0*. Nr. 2018:2. SLU Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap.